

MANEIG DE CONDUCTES DISRUPTIVES I DESADAPTATIVES

Les conductes disruptives són aquelles conductes moralment inadmissibles i inadequades. Són actituds conflictives i d'agressivitat tant verbal com física. Les causes d'aquestes conductes poden ser heterogènies i de diferent importància, però totes es donen com a conseqüència d'una insuficiència d'estratègies a l'hora d'afrontar certes situacions. El que sí que és evident és que generen malestar emocional en l'àmbit on es produeixen, ja sigui el familiar o l'escolar. No hem de permetre que l'infant obtingui beneficis actuant de forma agressiva o oposicionista, perquè si ho fem estarem reforçant aquestes conductes.

Introducció

El clima escolar, com és sabut, és la percepció que tenen els subjectes sobre les relacions interpersonals que estableixen en el context escolar i el context o marc en el qual aquestes interaccions es donen. És a dir, refereix a les sensacions dels qui participen de les activitats escolars, així com a les normes i creences que operen en el sistema escolar. Segons Howard, Howell & Brainard (1987) un clima adequat ha de satisfer les necessitats humanes bàsiques: fisiològiques, de seguretat, d'acceptació i companyonia, d'assoliment i reconeixement i de maximitzar el propi potencial.

S'ha establert que en aquelles escoles on s'aconsegueixen els objectius educacionals proposats, que presenten un clima positiu i segur, una comunitat cohesionada i amb esperit d'equip existeix satisfacció professional, participació dels estudiants i pares, el tipus de relació que s'estableix entre professor i estudiant afavoreix la bona comunicació i davant conductes desviades no es respon amb coerció sinó que es tracten terapèuticament

Semblés cert que, en augmentar el nombre de conflictes i d'agressions a la sales de classes i en els establiments, es produeix una deterioració del clima escolar, la qual cosa al seu torn impacta negativament tant sobre els estudiants -en el seu desenvolupament moral i social i en el seu aprenentatge- com en el professorat .

Kassen i col·laboradors (2004) van trobar, després de realitzar un estudi longitudinal, que el clima escolar està significativament relacionat amb l'augment de les conductes disruptives i desadaptatives a l'aula i la violència entre iguals .

Yoneyama (2006) assenyala que en la majoria d'ocasions "víctima" i "agressor" tendeixen a ser menys col·laboratius, a tenir mal comportament i a desenvolupar conductes desadaptatives, que són sancionades pels professors i ens directiu, es generen estats emocionals que impacten a la sala de classes.

Un clima escolar positiu "... permet a l'estudiant sentir-se acompanyat, segur, volgut, tranquil... i possibilita el seu desenvolupament personal. Els climes socials negatius... produeixen estrès, irritació, desgano, depressió, falta d'interès i una sensació d'estar esgotat física i mentalment." (Aron i Milicic, 1999)

Es fa evident que les conductes desadaptatives i agressives impacten negativament sobre el clima escolar i que, a la vegada, el clima escolar que es genera afavoreix l'emergència d'accions punitives, constituint-se en un cercle pernicios de violència.

MANEIG DE CONDUCTES DISRUPTIVES I DESADAPTATIVES

Destacar la importància de la preparació i l'entrenament en el maneig de conductes desadapatives i disruptives i la prevenció de la violència entre iguals tant amb els docents com amb les famílies, així com dotar-los de més d'estratègies per disminuir i prevenir aquestes conductes, són factors importants en la creació d'una convivència escolar harmoniosa i respectuosa, constituint una condició positiva per prevenir el bullying.

Justificació

Amb certa freqüència assistim a grans propostes teòriques sobre com ha de ser o no l'Educació o l'Ensenyament, no obstant això, oblidem un aspecte essencial: dotar d'instruments aplicats, orientats en l'aquí i ara, en el context diari de l'aula, on mestres i educadors tracten de treballar amb un grup cada vegada més heterogeni i immers en una societat en constant canvi.

Per on començar:

1. Identificar: Es tracta d'identificar als nens o components dels grups problemàtics.
2. Conèixer: Analitzar de quin tipus de nen o grup es tracta.
3. Actuar: Triar les tècniques i estratègies d'intervenció adequades.

1) IDENTIFICAR

El primer pas que plantejarem per afrontar les conductes disruptives a l'aula suposa la identificació dels agents disruptius.

Quan es tracta de subjectes individuals la identificació és relativament fàcil. No obstant això, amb freqüència, aquestes conductes apareixen sostingudes per dinàmiques de grup que no resulten tan òbvies.

En aquest últim cas es fa necessari l'anàlisi dels seus diferents components. Es tracta d'individus que comparteixen similituds (cultura, raça, ètnia...) o és un grup heterogeni? Quins beneficis poden comportar-los les esmentades conductes: reafirmació davant el grup, desgast i manipulació del mestre, no realitzar certes activitats...? Si desxifrem algunes d'aquestes claus podrem actuar amb major eficàcia.

2) CONÈIXER

Sabem que la conducta inadequada, també en classe, obeeix a causes multifactorials. No és la nostra intenció presentar aquí un ampli debat sobre el tema (les persones interessades poden anar a la nostra pàgina: Problemes de Conducta, per conèixer amb major detall aquests aspectes a nivell general). Sí, però es fa necessari a nivell de les persones que desitgen aplicar tècniques conductuals conèixer davant quin tipus de nen o grup ens trobem. No es tracta d'efectuar una avaluació a fons, cosa més pròpia dels psicòlegs, sinó de revisar la informació que disposem per obtenir dades rellevants i ajudar-nos a comprendre com hem d'actuar.

MANEIG DE CONDUCTES DISRUPTIVES I DESADAPTATIVES

A nivell informatiu (per al cas de subjectes individuals) adjuntem un breu qüestionari en el qual es contemplen els diferents factors de risc que són susceptibles de provocar i mantenir conductes disruptives a l'escola, tant a nivell d'Ensenyament ordinari com en Centres d'Educació Especial.

S'han introduït factors genètics, ambientals, de temperament i afectius. El qüestionari aporta una puntuació total de risc però també permet una anàlisi del pes específic de cada factor per conèixer més a fons al nen i prendre les decisions més adequades.

Anàlisi dels factors que fomenten el comportament disruptiu/desadaptatiu

-Predomini dels factors genètics, temperament o personalitat:

Els nens en els quals predominen aquests factors presenten conductes persistents, amb major dificultat per a la seva extinció o control. Solen precisar medicació per optimitzar els resultats. A l'escola, les millors tècniques per al seu control són els procediments operants. No suporten que se'ls porti la contrària i presenten molt baixa tolerància a la frustració. Tampoc que se'ls aixequi la veu o se'ls amenaci amb càstigs o conseqüències negatives degudes a la seva conducta.

Entaular discussions acalorades amb ells suposa entrar en el seu terreny i podem propiciar una major activació. Tot això no vol dir que hem de ser tolerants davant les seves conductes o no castigar-los sinó que quan ho fem sigui amb fermesa, amb seguretat, però sense estridències.

El nen ha de saber que desitgem ajudar-li però que hi ha certs límits que no poden sobrepassar-se.

-Predomini dels factors ambientals:

Es tracta també de factors que exerceixen una notable influència sobre la conducta. En combinació amb els anteriors poden agreujar els problemes significativament. Quan hi ha un predomini d'aquests factors resulta molt útil combinar els procediments operants amb la pràctica d'habilitats socials i també les pautes educatives de prevenció de riscos.

Els nens que provenen d'entorns marginals poden haver observat i après models d'interacció amb els altres basats en l'amenaça, la llei del més fort o en valors que s'aparten de les normes socials bàsiques. Molts d'ells presentaran un retard significatiu en els diferents aprenentatges a causa que han crescut en un ambient poc estimulant i propici.

En l'adolescència configuren una població d'alt risc per consolidar conductes violentes o addictives. Part de la interacció amb ells ha de basar-se, doncs, a oferir-los models alternatius. Probablement no podrem canviar el seu entorn però sí intentar donar-los una perspectiva diferent sempre des del respecte als seus orígens i creences.

-Predomini dels factors emocionals o afectius:

Configuren una població heterogènea en la qual s'inclouen tots els nens que durant la seva infància han sofert maltractaments físics o psíquics, negligència o abandó per part dels pares o pèrdua d'algun dels progenitors. També poden incloure's aquells nens que, malgrat pertànyer a famílies de classe mitjana sense problemes aparents,

MANEIG DE CONDUCTES DISRUPTIVES I DESADAPTATIVES

han patit algun tipus de restricció afectiva (vinclle apegó mal establert, nen no desitjat, nen sobreprotegido, etc...).

Quan predominen aquests factors en un nen que presenta conductes disruptives a l'aula, és possible que ho faci per cridar l'atenció del mestre. Freqüentment pot interpretar-se com una demanda d'ajuda desadaptada a pesar que el nen no sigui capaç d'identificar amb claredat quina li ocorre. Molts nens viuen amb certa "normalitat" sofrir malostratos per part de persones reunides atès que no han conegut una altra cosa. Són nens que ens sotmetran constantment a prova i tractaran de manipular-nos afectivament ("ja no et vull", "ets un mal professor prefereixo a...").

Destacar que, en general, els nens que han sofert importants manques afectives, depenent de la presència d'altres factors de risc, poden desenvolupar tant conductes externalitzants (conductes disruptives, agressives, violència...) com internalitzants (depressió, retraïment, etc..), també una mescla d'ambdues.

El tracte amb aquest col·lectiu ha de basar-se a trobar un equilibri entre marcar els límits i proporcionar un suport afectiu que els permeti desembolicar-se amb major seguretat en l'entorn escolar. És un joc d'equilibris no sempre fàcil de poder regular en el nostre mitjà.

3) ACTUAR

En aquest apartat anem a tractar d'orientar l'actuació segons la informació recollida fins ara.

En un primer moment s'ha procedit a la identificació de l'individu o grup problemàtic, posteriorment hem aportat pistes sobre les característiques generals de l'actuació depenent del tipus de factors de risc predominants en un individu concret. Ara és necessari triar com és el pla d'actuació o estratègia a seguir.

Això va a dependre de si volem modificar la conducta en un grup o la intervenció va a dirigir-se a un individu.

En general, les estratègies que s'exposen en aquestes pàgines són susceptibles de ser aplicades tant individualment com a nivell de grup, sempre que siguem capaços d'adaptar-les degudament tenint en compte l'edat dels nens i les circumstàncies de l'escola (Ordinària, Educació Especial) o nivell de l'aula.

Les diferents tècniques són complementàries, és a dir, no han d'entendre's com un únic sistema d'intervenció, sinó com a diferents eines susceptibles de combinar-se entre elles per ajustar-se a les nostres necessitats. De la creativitat i preparació de cada persona dependrà l'obtenir uns resultats òptims.

A continuació s'exposa, a manera de suggeriment, una taula per orientar l'elecció en funció dels diferents trastorns.

Objectius

Considerem que els mestres o educadors no han de fer de psicòlegs. No obstant això, sí que poden aprofitar alguns dels seus principis aplicats per exercir la seva labor amb

MANEIG DE CONDUCTES DISRUPTIVES I DESADAPTATIVES

major eficiència i capacitat. L'objectiu principal és poder minimitzar les conductes disruptives que suposen per al mestre un gran desgast i per a la classe una alteració del rendiment.

Els objectius que pretenem aconseguir amb aquesta formació són els següents:

- Controlar i canalitzar conductes indesitjades dins de l'aula.
- Aconseguir una major implicació per part de les famílies dels escolars.
- Donar a conèixer tècniques per modificar les conductes disruptives.
- Mostrar estratègies per millorar el clima de l'aula.
- Afavorir una relació més unida entre els companys.
- Aportar estratègies metodològiques per modificar la conducta del nen/a.
- Atendre a l'alumne amb problemes de conducta comportamental.
- Crear una proposta d'intervenció didàctica.

Perfil a qui va dirigit

Professors de primària. Especialment orientat a docents dels darrers cursos de primària (5e i 6e)

Metodologia

La metodologia serà dinàmica i participativa. La idea es poder obtenir idees clau que ens ajudin a treballar amb l'alumnat la prevenció de conductes desadaptatives a l'aula a través de casos pràctics i proporcionant coneixement teòric i pràctic sobre les diferents tècniques aplicables pel maneig de les conductes disruptives o desadaptatives. a l'hora de treballar amb els menors

Activitats

Durant la formació mostrarem als docents a partir d'una metodologia activa que barregi la teoria amb la practica diferents tècniques de maneig que ajudin al docent a treballar amb l'alumnat a l'hora de prevenir i actuar davant de conductes que dificultin el maneig del grup aula.

Professionals que portaran a terme la formació

Puri Cosgaya: Psicologa, Mediadora familiar i coordinadora de parentalitat

Eloi Batista: Educador i integrador social, Terapeuta sistèmic i especialista en infància en risc

Cost de la formació

Aquesta formació esta dividida en 4 sessions teòrico pràctiques d'1.5 hores aproximadament

El cost de la formació es de 400€